

כ' בשבט תשפ"ג
11 פברואר 2023

לכבוד:
חה"כ בצלאל סמוטריץ', שר האוצר
משרד האוצר, ירושלים

שלום רב,

**הנדון: צו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 22), התשפ"ב-2022
(מס על נוזל לסיגריות אלקטרוניות)**

אנו, ארגוני בריאות המתמחים במניעת העישון ונזקיו לפרט ולסביבתו, נדהמנו לגלות כי בכוונתך לפעול, בניגוד להמלצתו המקצועית של משרד הבריאות, להפחתת המס על הסיגריות האלקטרוניות. לידיעתך, עמדת משרד הבריאות היא למסות את הסיגריות האלקטרוניות בדומה למס על הסיגריות, הטבק לגלגול וסיגריות החימום (IQOS). החלטה כזו מצידך תהיה בניגוד לידע הנצבר בעולם ובארץ בנוגע לנזקים הבריאותיים של הסיגריות האלקטרוניות. היא בניגוד למדיניות שקבעה הכנסת כי הסיגריות האלקטרוניות הינן מוצר עישון לכל דבר ועניין וחלות עליהן הרגולציות כמו כל מוצר טבק ועישון, והיא עומדת בסתירה למציאות העישון בישראל, ולמגפת העישון המתרחשת בשנים האחרונות בקרב בני נוער וצעירים בפרט.

החל משנת 2018, עם כניסתה של סיגריה אלקטרונית מסוג JUUL לשוק הישראלי, אנו רואים עלייה הולכת וגוברת בשיעורי ההתנסות והעישון בקרב בני נוער, בדגש על התנסות ושימוש בסיגריות אלקטרוניות. סיגריות אלקטרוניות משמשות כשער הכניסה של בני הנוער לעולם העישון. כתוצאה ישירה מכך, בהשוואת ממדי העישון בקרב בני נוער בשנת 2022 אל מול השנה הקודמת (2021) עולה תמונה מדאיגה של התרחבות תופעת התחלות העישון בקרב בני נוער, עם 13.7% התחלות עישון בקרב בני 12-14 ב-2022, אל מול 3.4% בשנת 2021. כמו כן, שיעור העישון היומי בקרב בני 15-17 יותר מהכפיל את עצמו בארבע השנים האחרונות, מ-4.7% בשנת 2019 ל-9.8% מעשנים יומיים ב-2022¹. ההערכה היא כי הסיגריות האלקטרוניות הן הגורם לעלייה בשיעורי העישון בקרב בני הנוער בשנים האחרונות. בנוסף לכך, הוכח במחקר שהמעבר בין שימוש בסיגריות אלקטרוניות לעישון סיגריות הוא קל מאוד עם כל המשתמע לגבי נזקי העישון והוצאות הטיפול בעקבות הנזק הבריאותי.

הנתונים מדוח שר הבריאות 2020 מראים ששיעור השימוש בסיגריה אלקטרונית בישראל הוא בקרב בני נוער. שיעור השימוש בקרב מעשנים בגירים הינו נמוך מאוד ועומד על כ-1.6% בלבד, וזאת למרות שחברות אלו טוענות שהמטרה שלהם והשיווק שלהם מתמקד במעשנים בגירים בלבד².

¹ כסלו ש., כסלו מ., עישון בישראל 2022: מאפייני העישון בקרב בני נוער, צעירים ומבוגרים. המיזם הרב מגזרי למיגור העישון. קיבוץ אילון, מאי 2022.

² משרד הבריאות, 2021: דוח שר הבריאות על העישון בישראל לשנת 2020, ירושלים: משרד הבריאות

סיגריות אלקטרוניות הן מוצר מסוכן לבריאות. בהתייחס לנזקים הבריאותיים משימוש בסיגריות אלקטרוניות, הידע המדעי המצטבר על נזקי בריאות מסיגריות אלקטרוניות מופיע בשורה של דוחות בינלאומיים שפורסמו בשנים האחרונות, וממשיכים להתעדכן. ביניהם - דוח ארגון הבריאות העולמי³, דוח SCHEER של הוועדה המדעית בנושאי בריאות, סביבה וסיכונים חדשים באיחוד האירופי⁴, דוח פדרציית הלב העולמית על נזקי הסיגריות האלקטרוניות ללב ולכלי הדם⁵, דוח מדעי על נזקי סיגריות אלקטרוניות שהוכן עבור משרד הבריאות האוסטרלי⁶ ועוד.

בין שלל העדויות על נזקי סיגריות אלקטרוניות, חשוב לציין כי מרבית הסיגריות האלקטרוניות מכילות ניקוטין שהוא המרכיב הממכר בסיגריות, סיגרים ומוצרי טבק אחרים. **ניקוטין יכול להזיק להתפתחות המוח, במיוחד ככל שהדבר נוגע לבני נוער וצעירים.** השימוש בניקוטין בגיל ההתבגרות עלול לפגוע בחלקי המוח האחראים על תשומת לב, למידה, מצבי רוח ושליטה בדחפים ואף להשפיע על יצירת קשרים (סינפסות) בין תאי המוח. הוכח גם, כי שימוש בניקוטין בגיל ההתבגרות עשוי בנוסף להגביר את הסיכון להתמכרות עתידית לסמים אחרים²⁻⁵.

טקטיקות שיווק של מוצרי עישון כ-"מופחתי נזק" הן טקטיקות שיווקיות מוכרות של תעשיית הטבק והניקוטין. **נראה שמדובר בהחלפת נזק, יותר מאשר הפחתת נזק.** יתר על כן, מחקרים שבוצעו לאחרונה בישראל מראים בבירור כי חברות הטבק מכוונות את מאמצי השיווק שלהן לבני הנוער. נמצא כי מעל שני שלישי מבתי הספר בישראל נמצאים ברדיוס של פחות מק"מ מנקודות מכירה שמוכרת מוצרים אלו⁷. בתצפיות שבוצעו על נקודות מכירה נמצא כי במעל שליש מהם מוצרים אלו הונחו בקרבת צעצועים וממתקים ו/או בגובה של עד מטר מהרצפה - סימנים למיקוד בילדים ובני נוער^{8,9}. בנוסף נמצא שמעל 90% מנקודות המכירה לא מקפידות על איסור הצגה של מוצרים אלו^{8,9}.

ישנו חשש גובר והולך לפיו תופעת הסיגריות האלקטרוניות תהווה סכנה לדור הבא של הישראלים, הכולל מאות אלפי בני נוער וצעירים, אשר ייקלעו למעגל הקטלני של העישון, המוביל לתחלואה ולמוות בטרם עת.

³ WHO report on the global tobacco epidemic 2021: addressing new and emerging products. P. 30-43.

⁴ SCHEER (Scientific Committee on Health, Environmental and Emerging Risks), [Scientific Opinion on electronic cigarettes](#), 16 April 2021.

⁵ Bianco E, Skipalskyi A, Goma F, Odeh H, Hasegawa K, Al-Zawawi M, Stoklosa M, Dalmau R, Dorotheo EU, et al. E-Cigarettes: A New Threat to Cardiovascular Health – A World Heart Federation Policy Brief. Global Heart. Oct 2021; 16(1): 72. DOI: <https://doi.org/10.5334/gh.1076>

⁶ Banks E, Yazidjoglou A, Brown S, Nguyen M, Martin M, Beckwith K, Daluwatta A, Campbell S, Joshy G. [Electronic cigarettes and health outcomes: systematic review of global evidence](#). Report for the Australian Department of Health. National Centre for Epidemiology and Population Health, Canberra: April 2022.

⁷ Elbaz D, Bar Zeev Y, Berg CJ, Abroms LC, Levine H. Proximity of IQOS and JUUL points of sale to schools in Israel: a geospatial analysis. Tob Control. 2022 Dec; 31(e2): e156-e161.

⁸ Bar-Zeev Y, Berg CJ, Abroms LC, Rodnay M, Elbaz D, Khayat A, Levine H. Assessment of IQOS Marketing Strategies at Points-of-Sale in Israel at a Time of Regulatory Transition. Nicotine Tob Res. 2022 Jan 1; 24(1): 100-108.

⁹ Bar-Zeev Y, Berg CJ, Khayat A, Abroms LC, Elbaz D, Levine H. How has IQOS Marketing Strategies at Point-of-Sales in Israel Changed after a Display Ban? (In preparation for submission to Tobacco Control).

ארגון הבריאות העולמי (WHO) וארגון הסרטן הבינלאומי (UICC) קבעו כי העלאה משמעותית במיסוי ובמחיר מוצרי העישון היא השיטה היעילה ביותר להורדת הביקוש למוצרי עישון, במיוחד בקרב ילדים ובני נוער ובקרב אוכלוסייה ברמה חברתית-כללית נמוכה. הוכח כי, העלאת מיסוי היא האסטרטגיה היעילה ביותר על מנת למנוע התחלת עישון והתמכרות בקרב ילדים ובני נוער, על כל השלכותיה ההרסניות העתידיות.

כפי שנעשה בעבר בעניינן של סיגריות רגילות, סיגריות IQOS ומוצרי טבק לגלגול, הטלת מיסי קנייה יש בהם כדי להוביל להתנהגות צרכנית זהירה ולצמצום השימוש במוצרים מזיקים אלה, וזאת בשל עליית מחירי המוצרים עקב המס המתווסף להם. כך נהגה מדינת ישראל ביחס לסיגריה הרגילה, ביחס לסיגריות IQOS וביחס למוצרי הטבק לגלגול, ואין כל בסיס להמשיך ולהימנע מהטלת מס דומה גם על סיגריות אלקטרוניות בכלל וסיגריות אלקטרוניות חד-פעמיות בפרט, במיוחד לאור התעצמות השימוש במוצרים אלה בתקופה האחרונה.

לפיכך, ולאור האמור לעיל, נבקשך לפעול בדחיפות לאישור צו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 22), התשפ"ב-2022 (מס על נוזל לסיגריות אלקטרוניות) כלשונו, ובכך להימנע מהצפת השוק במוצרי עישון זולים ונגישים לכל ילד וילדה, לאור מדיניותה של מדינת ישראל בתחום, הצהרותיה בעבר בפני ערכאות¹⁰, ובכלל זה מיסי הקנייה המוטלים על סיגריות רגילות, מוצרי טבק לגלגול וסיגריות טבק בחימום (IQOS). בצעד זה ביכולתך להפחית את השימוש במוצר המזיק, ולהבטיח הצלחת חיים, גם של הצעירים כיום וגם של הדורות הבאים.

על החתום,

פרופ' דיאן לוי, ביה"ס לבריאות הציבור, אוניברסיטת חיפה	פרופ' חגי לוי, יו"ר איגוד רופאי בריאות הציבור, ההסתדרות הרפואית בישראל	פרופ' רונית קלדרון-מרגלית, מנהלת ביה"ס לבריאות הציבור של הדסה והאוניברסיטה העברית	עו"ד עמוס האוזנר, יו"ר המועצה הישראלית למניעת עישון	גב' שירה כסלו, מנכ"לית המיזם למיגור העישון
ד"ר שירן בורד, ראש תחום מניעת עישון, מדעת-למען בריאות מושכלת	ד"ר יעל בר-זאב, יו"ר החברה הרפואית למניעה ולגמילה מעישון בישראל, ההסתדרות הרפואית בישראל	מר משה בר חיים, מנכ"ל האגודה למלחמה בסרטן	גב' שרי גולדשטיין, סגנית ראש עיריית עכו, ויו"ר ועדת הבריאות העירונית	ד"ר מילכה דונחין, יו"ר רשת ערים בריאות
גב' ענתי יום טוב, האגודה הישראלית למקדמי ומחנכי בריאות	גב' אביבה אליהו, מנהלת מדור קידום בריאות, עיריית הרצליה	גב' עדי בכור, מנהלת מחלקת בריאות, עיריית אילת	יערה בן הראש, מתאמת בריאות, מ.א. גזר	גב' נגי'אח ג'בארין, מנהלת יחידת בריאות, עיריית אום אל פחם
גב' סימא ווצלר, רכזת מקצועית, רשת ערים בריאות בישראל		מר טוביה עזורי, מנהל מחלקת בריאות, עיריית רמת גן		

¹⁰ ראה בג"ץ 7875/20 המיזם הרב מגזרי למיגור העישון נ' שר האוצר.

העתקים:

ח"כ משה גפני - יו"ר ועדת הכספים, כנסת ישראל
מר יואב בן צור - מ"מ שר הבריאות
מר משה בר סימן טוב - מנכ"ל משרד הבריאות
מר חיים ביבס - יו"ר מרכז השלטון המקומי
מר משה פדלון - ראש ועדת הבריאות, מרכז השלטון המקומי